

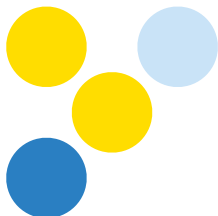

stálá konference asociací ve vzdělávání

Pojetí revize RVP dle SKAV

(listopad 2020)

Uplynulo více než patnáct let od příchodu rámcových vzdělávacích programů. Šlo o poslední zásadní změnu základních kurikulárních dokumentů určujících nasměrování výuky na školách v ČR.

Od té doby došlo k významným posunům ve vývoji světa vedoucím ke změně pro život potřebných kompetencí. Nemalý je i vývoj vědeckého poznání v oblasti kognitivních a pedagogických věd. V neposlední řadě se posunulo i vnímání toho, jaké je zadání pro vzdělávací systém jako celek i pro jednotlivé aktéry ve vzdělávání.

Proto Ministerstvo školství přikročilo k přípravě zásadní revize RVP. Byla zahájena nastavením strategického rámce, podle něhož mají další práce na revizi postupovat. Tak vznikla Strategie 2030+, která byla schválena vládou a k níž existuje celá řada dílčích připomínek (včetně těch vypracovaných naší organizací).

Nechceme se nyní v tomto stanovisku zabývat obsahovými detaily, které Strategie 2030+ formulovala především pro revizi RVP. Rádi bychom diskutovali způsob implementace této strategie, která znamená vlastně docela zásadní transformaci školství. Jsme přesvědčeni, že doba si žádá zásadní změnu v přístupu ke školské problematice. Cíle sice Strategie popisuje vesměs správně, ale realita její implementace bez pochopení některých souvislostí a správného uchopení celého procesu by pravděpodobně dopadla podobně jako strategie předchozí – k žádné výrazné změně by nakonec nedošlo.

Navrhujeme proto při realizaci Strategie 2030+ v jejím duchu skutečně zásadním způsobem přehodnotit stávající vnímání cílů školské politiky a oprostit se od zažitých stereotypních přístupů. Dále stručně uvádíme naše hlavní doporučení.

1. Nechme proces implementace otevřený

Na počátku přípravy Strategie 2030+ se Ministerstvo a expertní skupina rozhodly pro otevřený přístup, zapojení co nejširšího okruhu aktérů do diskuze na kulatých stolech, prezentacích i při veřejném připomínkování. Podařilo se tak vyvolat celospolečenskou diskusi o cílech vzdělávání, ale také velká očekávání.

Ponechme proces implementace Strategie 2030+ i nadále maximálně otevřený. Především revize RVP je úhelným kamenem tohoto procesu. Zachovejme veřejnou diskusi o těchto změnách a možnost co nejširšího zapojení veřejnosti i nadále. Jistě, proces se tím zpomalí, ale výsledek bude kvalitnější, trvalejší a jeho uvedení do života bude hladší.

2. Přestaňme vnímat učivo jako definující prvek RVP

Stávající model přípravy kurikulárních dokumentů byl orientován především na učivo a učitele. Jeho základem byla didaktická transformace pokoušející se přenášet do výuky vybrané poznatky, jejichž celkové množství ale stoupá exponenciálním způsobem. Výběr prováděli odborníci – didaktici NPI, kteří se specializovali na určitý obor. Výsledek pak vznikl spojením jejich návrhů.

Uplynulé období však podle našeho názoru jasně ukázalo, že vzdělávací obsah (učivo) jako takový je především pedagogickým nástrojem a prostředkem k rozvoji různých oborově specifikovaných gramotností a osobnosti žáka, ne cílem vzdělávání.

Učitelé a vychovatelé by si měli dnes a denně klást otázku „Jaké znalosti, dovednosti a postoje máme u žáků v daném věku rozvíjet, aby se z nich staly samostatné osobnosti, které obstojí v budoucím životě tváří v tvář náporu stoupajícího množství protichůdných informací?“ Hlavně takové otázky musejí být v pozadí výukových aktivit vyvolávajících zájem žáků. Otázky po samotném obsahu jsou sice rovněž důležité, přece jen však druhořadé.

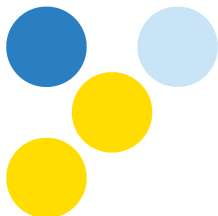
Strategie 2030+ velmi správně říká, že je třeba RVP revidovat a povinné učivo v nich redukovat. Bez znalosti souvislostí ale vzniká dojem, že žádá jen to, aby byly některé položky ze seznamu očekávaných výstupů vyškrtnuty nebo označeny jako nepovinné. Nám ale jde o to, aby nový RVP zřetelně vymezil roli učiva ve výukovém procesu tak, aby posun k orientaci na kompetence (hlavní záměr Strategie 2030+) byl sledovatelný i v každodenní praxi škol. Smysl našich doporučení vychází z **Desatera**, které SKAV přesně k těmto účelům definoval.

Nezbytnou součástí naplnění tohoto bodu je transformace všech navazujících kurikulárních dokumentů (ŠVP) a způsobu hodnocení výukových výsledků.

3. Posuňme orientaci RVP směrem k individualizaci

Nejdůležitější charakteristikou výuky zaměřené na kompetence je nezbytnost aktivního zapojení žáků do spoluřízení vzdělávacího procesu. Primárně se to týká procesu vlastního poznávání, tj. posílení jeho metakognitivních složek. Pro výuku to znamená posun směrem k individualizovaným aktivitám, které v mnohem větší míře budují tvořivé myšlení. Kromě vlastního aktivního zapojení žáků je jejich nezbytnou součástí formativní zpětná vazba nejen od učitele, ale od celého kolektivu včetně auto-evaluace.

To vyžaduje odpovídající přístup vyučujících, který se od tradičního liší. Značná část výukových činností může v dnešní době být umocněna prostřednictvím technologií, které mohou podpořit větší individualizaci aktivit včetně zpětné vazby a hodnocení výsledků – tudy vede cesta k personalizaci. V případě nasazení technologií je nezbytně třeba volit vhodné výukové aktivity podle věku dítěte.

Učitelé by měli být pro individualizovanou (personalizovanou) výuku získání a včas přípravu. Že se to zatím nestalo, byl jeden z důvodů formalismu při implementaci minulé kurikulární reformy. Pochopení cílů a odpovídající metody výuky se totiž vzájemně podmiňují.

Současná potřeba výuky na dálku jasně ukazuje, že není jiné cesty.

4. Opustíme koncept časových dotací

Jak vyplývá z předchozího, jestliže se chceme ve vzdělávacím procesu soustředit na rozvoj kompetencí žáků, nutně se musíme vymanit z hranic daných stanovováním časových dotací jednotlivým vzdělávacím oblastem. Mnoho aktivit orientovaných na rozvoj kompetencí dokonce omezuje již samotné ohraničování přiděleného času prostřednictvím hodin.

5. Rovnost a spravedlnost není totéž

Strategie 2030+ klade velký důraz na zajištění rovného přístupu ke vzdělání. Jde ale o to, abychom si všichni uvědomili, co se za tou „rovností“ skrývá. Potíž je v tom, že ve skutečnosti samotná rovnost nestačí. Dlouhodobě se ukazuje, že ten žák, který má od svého okolí podporu pro učení, má mnohem vyšší šanci dospět až k maximu svých možností než žák, který tuto podporu nemá. Má-li rovnost znamenat stejnou šanci na úspěch, pak je nezbytné, aby znevýhodnění měli vyšší podporu než ostatní.

Dnes plošně zaváděné využití technologií tento problém bohužel ještě prohlubuje.

Tímto žádáme, aby se realizátoři Strategie 2030+ s našimi podněty seznámili a zohlednili je během implementace do školské praxe. Jsme připraveni se v případě zájmu zapojit a na řešení tohoto úkolu spolupracovat. Věříme, že po patnácti letech zkušeností se zaváděním reforem posilujících samostatnost škol i učitelů se nám podaří společnými silami přesvědčit pedagogy i veřejnost o správném nasměrování Strategie 2030+ i o nutnosti významné revize RVP. Že je třeba výrazně urychlit transformaci našeho školství tak, aby naše děti byly připraveny čelit nástrahám nové doby.

Členské organizace SKAV podepsané pod tímto stanoviskem:

AISIS, Asociace lesních MŠ, Asociace malých inovativních škol, Asociace pro domácí vzdělávání, Asociace předškolní výchovy, Asociace waldorfských škol, ČOSIV, DoFE, JA Czech, Jednota školských informatiků, Lipka, Montessori ČR, NaZemi, Post Bellum, Step by step, TEREZA, Učitelská platforma, Ústav pro studium totalitních režimů.